

COM JESUCRIST, OBLIGATS A FUGIR
ACOLLIR, PROTEGIR, PROMOURE I INTEGRAR ELS DESPLAÇATS

Missatge del sant pare Francesc
per a la 106 Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat

27 de setembre de 2020

A principis d'any, en el meu discurs als membres del Cos Diplomàtic acreditat davant la Santa Seu, vaig assenyalar d'entre els reptes del món contemporani el drama dels desplaçats interns: «Les friccions i les emergències humanitàries, agreujades per les pertorbacions del clima, augmenten el nombre de desplaçats i repercuteixen sobre persones que ja viuen en un estat de pobresa extrema. Molts països colpejats per aquestes situacions tenen manca d'estructures adequades que permetin fer front a les necessitats dels desplaçats» (9 de gener de 2020).

La Secció Migrants i Refugiats del Dicasteri per al Servei del Desenvolupament Humà Integral ha publicat les «Orientacions pastorals sobre desplaçats interns» (Ciutat del Vaticà, 5 de maig de 2020), un document que vol inspirar i animar les accions pastorals de l'Església en aquest àmbit concret.

Per això vaig decidir dedicar aquest Missatge al drama dels desplaçats interns, un drama sovint invisible que la crisi mundial causada per la pandèmia de la Covid-19 ha agreujat. De fet, aquesta crisi, per la seva intensitat, gravetat i extensió geogràfica, ha amagat moltes altres emergències humanitàries que afligeixen milions de persones relegant iniciatives i ajudes internacionals, essencials i urgents per a salvar vides, a un segon pla en les agendes polítiques nacionals. Però «aquest no és un temps per a l'oblit. Que la crisi que estem afrontant no ens faci deixar de banda tantes altres situacions d'emergència que comporten el sofriment de moltes persones (Missatge *Urbi et Orbi*, 12 d'abril de 2020).

A la llum dels tràgics esdeveniments que han caracteritzat l'any 2020, faig aquest Missatge dedicat als desplaçats interns, a tots els qui han experimentat i continuen encara avui vivint situacions de precarietat, abandó, marginació i rebuig a causa de la Covid-19.

Voldria començar referint-me a l'escena que va inspirar el papa Pius XII en la redacció de la constitució apostòlica *Exsul familia* (1 d'agost de 1952). En la fugida a Egipte, l'infant Jesús va experimentar, juntament amb els seus pares, la tràgica condició de desplaçat i refugiat, «marcada per la por, la incertesa, les incomoditats (cf. Mt 2,13-15.19-23). Lamentablement, en els nostres dies, milions de famílies poden reconèixer-se en aquesta trista realitat. Gairebé cada dia la televisió i els diaris donen notícia de refugiats que fugen de la fam, de la guerra, d'altres perills greus, a la recerca de seguretat i d'una vida digna per a ells mateixos i per als seus familiars» (Àngelus, 29 de desembre de 2013). Jesús està present en cada un d'ells, obligat —com en temps d'Herodes— a fugir per a salvar-se. Som cridats a reconèixer en els seus rostres el rostre de Crist, famolenc, assedegat, despullat, malalt, foraster i empresonat, que ens interpel·la (cf. Mt 25,31-46). Si el reconeixem, serem nosaltres els qui li agraiem haver-lo conegut, estimat i servit.

Els desplaçats interns ens ofereixen aquesta oportunitat d'encontre amb el Senyor, «fins i tot si als nostres ulls els costa de reconèixer-lo: amb la roba esquinçada, els peus bruts, el rostre deformat, el cos nafrat, incapaç de parlar la nostra llengua» (Homilia, 15 de febrer de 2019). Es tracta d'un repte pastoral al qual som cridats a respondre amb els quatre verbs que vaig indicar en el Missatge per a aquesta mateixa Jornada de 2018: acollir, protegir, promoure i integrar. A aquests quatre voldria afegir-hi ara unes altres sis parelles de verbs, que es corresponen a accions molt concretes vinculades entre elles en una relació de causa-efecte.

Cal *conèixer* per a *comprendre*. El coneixement és un pas necessari cap a la comprensió de l'altre. Ho ensenya Jesús mateix a l'episodi dels deixebles d'Emmaús: «Mentre conversaven i discutien, Jesús mateix se'ls va acostar i es posà a caminar amb ells, però els seus ulls eren incapaços de reconèixer-lo» (Lc 24,15-16). Quan parlem de migrants i desplaçats ens limitem massa sovint a números. Però no són números, sinó persones! Si les trobem podrem conèixer-les. I si coneixem les seves històries aconseguirem entendre. Podrem entendre, per exemple, que la precarietat que hem experimentat amb sofriment a causa de la pandèmia, és un element constant en la vida dels desplaçats.

Cal *fer-se proïsme* per a *servir*. Sembla una cosa òbvia, però sovint no ho és. «Un samarità que anava de viatge va arribar prop d'ell, el veié i se'n compadí. S'hi acostà, li amorosí les ferides amb oli i vi i les hi embenà; després el pujà a la seva pròpia cavalcadura, el dugué a l'hostal i se'n va ocupar» (Lc 10,33-34). Les pors i els prejudicis —molts prejudicis—, ens fan mantenir les distàncies amb altres persones i sovint ens impedeixen «acostar-nos al proïsme» i servir-lo amb amor. Acostar-se al proïsme significa, sovint, estar disposats a córrer riscos, com ens han ensenyat tants metges i personal sanitari en els últims mesos. Aquest ser a prop per a servir va més enllà de l'estricta sentit del deure. L'exemple més gran ens el va deixar Jesús quan va rentar els peus als seus deixebles: es va treure el mantell, es va ajupir i es va embrutar les mans (cf. Jn 13,1-15).

Per a *reconciliar-se* cal *escoltar*. Ens ho ensenya Déu mateix, que va voler escoltar el gemec de la humanitat amb oïdes humanes enviant el seu Fill al món: «Déu ha estimat tant el món que ha donat el seu Fill únic perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna» (Jn 3,16). L'amor, aquell que reconcilia i salva, comença per una escolta activa. En el món d'avui es multipliquen els missatges, però s'està perdent la capacitat d'escoltar. Només a través d'una escolta humil i atenta podrem arribar a reconciliar-nos de veritat. Durant el 2020, el silenci s'ha apoderat durant setmanes dels nostres carrers, un silenci dramàtic i inquietant que, malgrat això, ens va donar l'oportunitat d'escoltar el crit dels més vulnerables, dels desplaçats i del nostre planeta greument malalt. I, gràcies a aquesta escolta, tenim l'oportunitat de reconciliar-nos amb el proïsme, amb molts descartats, amb nosaltres mateixos i amb Déu, que mai no es cansa d'oferir-nos la seva misericòrdia.

Per a *créixer* s'ha de *compartir*. Per a la primera comunitat cristiana, l'acció de compartir era un dels pilars fonamentals: «La multitud dels creients tenia un sol cor i una sola ànima, i cap d'ells no considerava com a propis els béns que posseïa, sinó que tot estava al servei de tots» (Ac 4,32). Déu no va voler que els recursos del nostre planeta beneficiessin únicament uns quants. No, el Senyor no va voler això! La pandèmia ens ha recordat que tots som al mateix vaixell. Adonar-nos que tenim les mateixes preocupacions i temors comuns ens ha demostrat, un cop més, que ningú no se salva sol. Per a créixer realment, hem de créixer junts, compartint allò que tenim, com aquell noi que va oferir a Jesús cinc pans d'ordi i dos peixos. I van ser suficients per a cinc mil persones! (cf. Jn 6,1-15).

Cal *involucrar-se* per a *promoure*. Així ho va fer Jesús amb la dona samaritana (cf. Jn 4,1-30). El Senyor es va acostar, la va escoltar, va parlar al seu cor per a després guiar-la cap a la veritat i transformar-la en anunciadora de la bona nova: «Veniu a veure un home que m'ha dit tot el que he fet. No deu ser el Messies?» (v. 29). A vegades, l'impuls de servir els altres ens impedeix veure'n les riqueses. Si volem realment promoure les persones a les quals oferim assistència, hem d'involucrar-les i fer-les protagonistes del seu rescat mateix. La pandèmia ens ha recordat com n'és, d'essencial, la corresponsabilitat i que només amb la col·laboració de tots —fins i tot de les categories sovint subestimades— és possible encarar la crisi. Hem de «motivar espais on tots puguin sentir-se convocats i permetre noves formes d'hospitalitat, de fraternitat i de solidaritat (Meditació a la plaça de Sant Pere, 27 de març de 2020).

És indispensable *col·laborar* per a *construir*. Això és el que l'apòstol sant Pau recomana a la comunitat de Corint: «Germans, en nom de nostre Senyor Jesucrist, us demano que aneu tots d'acord i que no hi hagi divisions entre vosaltres, sinó que estigueu ben units en un sol pensament i en un sol parer» (1Co 1,10). La construcció del Regne de Déu és un compromís comú de tots els cristians i per això es requereix que aprenguem a col·laborar, sense deixar-nos temptar per la gelosia, les discòrdies i les divisions. I en el context actual, cal reiterar que «aquest no és el temps de l'egoisme, perquè el desafiament que afrontem ens uneix a tots i no fa excepció de persones» (Missatge *Urbi et orbi*, 12 d'abril de 2020). Per a preservar la casa comuna i fer tot el possible per tal que s'assembli cada vegada més al pla original de Déu, hem de comprometre'ns a garantir la cooperació internacional, la solidaritat global i el compromís local, sense deixar fora ningú.

Voldria concloure amb una oració suggerida per l'exemple de sant Josep, de manera especial quan es va veure obligat a fugir a Egipte per salvar l'Infant.

Pare, vos vau encomanar a sant Josep el més valuós que teníeu: l'Infant Jesús i la seva mare, per a protegir-los dels perills i les amenaces dels malvats.

Concediu-nos també a nosaltres de poder experimentar la seva protecció i la seva ajuda. Ell, que va patir el sofriment de qui fugí a causa de l'odi dels poderosos, feu que pugui consolar i protegir tots els germans i germanes que, empesos per les guerres, la pobresa i les necessitats, abandonen la seva casa i la seva terra per a posar-se en camí, com a refugiats, cap a llocs més segurs.

Ajudeu-los, per la seva intercessió, a tenir la força per a continuar endavant, el consol en la tristesa, el valor en la prova.

Doneu als qui els acullen una mica de la tendresa d'aquest pare just i savi que va estimar Jesús com un fill veritable i va sostenir Maria durant el camí.

Que ell, que es guanyava el pa amb el treball de les seves mans, pugui proveir del necessari als qui la vida els ho ha pres tot, i donar-los la dignitat d'un treball i la serenitat d'una llar.

Us ho demanem per Jesucrist, el vostre Fill, que sant Josep va salvar en fugir a Egipte, i per intercessió de Maria Verge, a la qual va estimar com espòs fidel d'acord amb la vostra voluntat. Amén.

Francesc

Roma, Sant Joan del Laterà, 13 de maig de 2020
Memòria de la Benaurada Verge Maria de Fàtima